

Et moderne Grønland uden bæredygtighed

Erling Fundal

Fangerne er truet?

For kort tid siden hørte vi en fremtrædende grønlandsk politikere sige, ”at det ikke er isbjørnene, der er en truet, men derimod den grønlandske fanger”. Intet udsagn kan være mere forkert, det er nemlig stort set alle fangst dyr og fugle langs hele Vestgrønland, der er mindsket til brøkdele af de forekomster, der kunne jages for hundrede år siden. Politikeren appellerede til det store flertal af danskere, der har en forestilling om den ”ægte” grønlandske fanger, der kan føres tilbage til den tid, hvor Knud Rasmussen og mange andre i koloniseringsperioden skildrede mødet med det eskimoiske fangstfolk.

Men virkeligheden ser helt anderledes ud og meget forstemmende, fordi det grønlandske samfund klart har vist sig ikke at kunne bestå som et bæredygtigt, oprindeligt folk. Det vil jeg gerne påvise i det følgende, dels ved at trække på oplysninger fra en bog skrevet af journalisten Kjeld Hansen: Farvel til Grønlands Natur (2001), og dels fra egne beskedne erfaringer fra et ophold i Godhavn fra 1968 til 1970.

Udpluk af mine oplevelser

I 1969 blev der fra en rensdyr station i Godthåbsfjorden oprettet og drevet af en norsk same udsat en lille flok rensdyr på øen Disko. Flokken blev fredet i 15 år, trivedes og formerede sig, men mindre end 5 år efter frigivelse til jagt, var der ikke et dyr tilbage.

Kunne noget sådant være hændt omkring 1900-tallet?. Næppe. På den nordlige del af Disko, der er på størrelse med Sjælland, er der ingen bygder bl.a. på grund af meget ugæstfri kyster ud mod Davisstrædet. For en kajakmand ledsaget af konebåd med en ro hastighed på 6-8 km i timen, var det en risikabelt at stole på godt vejr i mange dage. Men i nutiden er 1 dag magsvejr tilstrækkeligt. En moderne ”fanger” bosat i Diskobugt området tager turen i hurtiggående motorbåd, der er indkøbt med subsidier og racer med 60 km i timen frem og tilbage samme dag, eventuelt med et skudt dyr i lasten.

Sådan en historie kan fortælles om de allerfleste fangst dyr og -fugle langs hele Vestgrønland. Fredningsbestemmelser findes kun på papiret. Et eget eksempel Da jeg kom til Grønland i juni 1968, så jeg i en grønlanderbåd på havnen i Asiat i en dyng nyskudte måger også en rovfugls fjerdragt. Jeg købte fuglen for 10 kr – det var en hvid jagtfalk - og gik til politimesteren og lagde den på hans bord og spurgte, hvad man som myndighed gør ved nedskydning af fugle i fredningstiden. Han så på mig som ankommet fra en anden planet, og rygtet om min underlige handling, opdagede jeg kort tid efter, hurtigt var ilet til Godhavn -. en forkert mand var ankommet til landet!

Fra Kjeld Hansens bog

Jagtrykket er enormt. I flg. Kjeld Hansen har hver femte grønlander enten erhvervsfangerbevis eller fritidsjægerbevis, og der importeres hvert år 9 kilo ammunition per jæger (2001). Der er ingen form for jagtprøve, og der skal ikke dokumenteres nogen form for viden om fangst dyr, regler for fangst og jagt, jagt tider eller viden om sikkerhed og forsvarlig omgang med våben. Der skydes på alt, hvad der rør sig, og resultatet er en høj anskydningsprocent. Der skydes også med riffel på hvaler, som medfører en langsom og pinefuld død for dem, og ikke sjældent sker det, at den lemlæstede ikke harpunerede hvalen går til bunds og bliver til føde for havkarlen. (en haj).

Ægsamling er tilladt indtil 1 juli af mange fuglearter, men det siger sig selv, at så er yngletiden også overstået. Resultatet af denne specielle grønlandske lovgivning ses på den lille øgruppe Grønne Ejland i Diskobugten, hvor havternen tidligere yngede i verdens største koloni. Fra oprindeligt 50-80.000 ynglende par er hele kolonien nu udryddet i 1996.

Når det gælder lomvier, er det både ægsamling og ulovlig sommerjagt, der har formindsket den meget store bestand til en brøkdel af den oprindelige. Fx er bestanden på 500.000 fugle formindsket til 12.000 på 60 år i området alene i området fra Disko til Upernavik. Jagttrykket har været katastrofalt for denne fugl, der først begynder at yngle, når den er 5 år gammel, og hvert par højst får en unge årligt. Men ikke blot jagt og ægindsamling men også forstyrrelserne (skydning) ved fuglefjeldene medfører i yngletiden store tab, fordi ungerne rives ud af rederne, når de voksne fugle skræmmes. 9 ud af 10 fuglefjelde på Grønland er uddøde. Sidst men ikke mindst gjorde lakseeventyret med drivgarn omkring 1970 et stort indhug i lomvie bestandene. Fuglene druknede i titusinde vis.

Bæredygtighed - et overslag

Kjeld Hansen opstiller et interessant regnestykke for en nu uddød lomvie koloni ved Ummannak med oprindeligt 100.000 fugle. Det viser, at udbyttet ved bæredygtig jagt i 120 år frem ville have været 14 gange det, der blev ved den totale bortskydning af hele bestanden. Hvis 100 lomvier får fred til at etablere sig - vel at mærke uden jagt - vil de kunne vokse til den oprindelige bestand på ca 100.000 i løbet af 120 til 350 år. Det ville de slet ikke få lov til, og det ville gå dem som rensdyrene på Disko. Men regnestykket kan opstilles for næsten alle de jagede fuglearter og fangst dyr.

Grønlænderne jager uhæmmet også fuglebestande, der kommer fra fx Canada og overvintrer eller fælder i grønlandske farvande: Det gælder fx den tidligere fældeplads for ca 30.000 kongeedderfugle sydøst for Disko. Selv om lokaliteten er optaget på Ramsar konventionens liste, er den i dag uden betydning som fældeplads for denne fugl.

Myten om bæredygtighed .

Tilbage til indledningen. Den grønlandske politiker kaldte på vores forestilling inuit-grupper som levende i perfekt balance med naturen, med medfødt sans for bæredygtighed, og at de kun fanger det nødvendige. Kun få mennesker uden for Grønland har hørt om inuits enorme misbrug af deres naturgivne ressourcer. Slem er det også , at grønlænderne indbyrdes bilder hinanden ind, at de har forstand på bæredygtighed, fordi de lige er sprunget direkte ind i nutiden fra en fangerkultur. Der var gode grunde til, at der var en enorm vildtrigdom da Grønland blev koloniseret: Befolkningen var lille og deres teknologi var begrænset. Fangerne har på få år savet den gren over, de sad på.

Den grønlandske fangerkultur er i dag en kultur på subsidier. Fx kan de få tilskud op til 95% af anskaffelsessummen til et fartøj. De kan få rente og afdragsfrie lån op til 37% (det hedder vist tilskud) ved anskaffelse af grej.

Meget forstemmende er forholdene omkring indhandling af sælskind. I den offentlige mening hedder det, at inuit fanger sæler til eget forbrug, og at skindene derfor naturligvis bør udnyttes til pelse. Men faktum er, at grønlænderne smider tusindvis af afpelsede sælkroppe i havet hvert år. Der udbetales godtgørelse for de indhandlede sælskind, mest som 1. kvalitet, men når de kommer til garvning, er det reelt kun en tredjedel af den slags. I 2000 var der 70.000-90.000 rå skind på lager, der bliver stadig mindre egnede til garvning eftersom tiden går. Det var før i tiden kvindernes job at afpelse sælerne og forbehandle skindene, men den kultur er døende og derfor saltes og fryses skindene ned, men metoden giver begrænset holdbarhed (de harsker).

Kjeld Hansen lille bog og dermed denne kronik er ikke opløftende læsning, men det kan alligevel stærkt anbefales at læse bogen for at blive klogere. Jeg vil afslutte med et citat fra hans bog: ” I virkelighedens verden er ekstreme samfund som det grønlandske ofte i langt større ubalance med deres ofte skrøbelige omgivelser end mange veludviklede industrisamfund i langt mere robuste økosystemer”. Myten om bæredygtige naturfolk lever desværre endnu alt for godt.